

הלכה בקהילה - שאלות הלכתיות- מעשיות אשר עלו מאנשי הקהילה

רב הקהילה אסף הר-נוי

מצאת ארנק של גוי- האם אתה צריך להשיבו?

השאלה: אחד מחברי הקהילה מצא לפני מספר ימים ארנק. כשהוא פתח את הארנק כדי לנסות להבין מי בעליו, הוא ראה שם מסמכים ותעודות בשפה הערבית והבין שככל הנראה בעל הארנק הוא ערבי. אותו חבר פנה ושאל האם הוא צריך להחזיר את הארנק לבעליו או שהוא יכול לקחת את הארנק עם תכולתו לעצמו?

הדין ההלכתי:

הגמרא (כתובות טו:) מביאה משנה העוסקת בדיני תינוק שנמצא ברחובה של עיר ולא יודעים מי הוריו. על פי דברי הגמרא, אם מדובר בעיר שרובה ישראל- התינוק נחשב לישראל לכל דבר, אבל אם זו עיר שרוב תושביה גויים- נחשב התינוק, כמעט לכל דבר, כגוי ונפקא מינה אחת היא **שלא צריך להחזיר אבדו.**

מגמרא זו עולה באופן ברור שלא קיימת מצוות השבת אבדה לגוי.

דין זה עולה באופן ישיר יותר משתי גמרות אחרות:

בגמרא בבבא קמא (ק"ג:) לומד רב חמא בר גוריא בשם רב מהפסוק "אבדת אַחִיר", שחייב השבת אבדה נוהג אך ורק ביהודי – ולא בגוי.

בגמרא בסנהדרין (עו:) לומד רב יהודה בשם רב מהפסוק "למען ספות הרוה את הצמאה" (דברים כט יח) איסור על השבת אבדה לגוי. מגמרא זו עולה כי ישנו איסור של ממש להשיב אבדה לגוי.

הרמב"ם (הלכות גזלה ואבדה פי"א ה"ג) פסק גמרא זו להלכה, וכך כתב:

"אבידת הגוי מותרת... והמחזירה הרי זה עובר עבירה מפני שהוא מחזיק ידי רשעי עולם".

בית חופת "אדרת אליהו"
ע"ש הח"אליהו בן הח"אגון משה קליין ז"ל

עלי אדרת אליהו

בס"ד שבת "וארא" ה'תשע"ח

גיליון 174

האר עיננו לראות טובך

חודש שבט מבשר את ראשיתה של הצמיחה והפריחה, ועל כן מצוי בו גם ראש השנה לאילנות. ט"ו בשבט מסמל את חידושה ההלכתי של שנה חדשה בכל הנוגע למצוות התלויות בארץ.

קשר מיוחד יש לעם ישראל אל ארצו ואדמתו. אדמת ארץ ישראל והעבודה בה אינה רק אמצעי כלכלי להשגת הון וממון. מזה דורות בכו קדושי עמנו וציפו לגעת ברגבי אדמתה של ארץ ישראל. "כי רצו עבדיך את אבניה ואת עפרה יחוננו" (תהילים קב') אינה רק סיסמה כי אם תורת חיים עליה מסרו את הנפש טובים מבני עמנו.

ועתה, עם בואו של חודש שבט, מודים אנחנו לבורא עולם על הזכות לגור כאן בארץ קודשנו ולעסוק במצוות התלויות וקשורות באדמתה. מודים אנחנו לבורא עולם על כך שמה שהיה נראה לאבותינו כחלום בהקיץ, נעשה עבורנו כל כך ברור ופשוט.

נבקש מבורא עולם שיאיר עינינו לראות בטוב בו זכינו, שיפתח לבנו להרגיש את גודלה של התקופה בה אנו חיים, ונזכה שיוסיף ויברכנו בברכה רבה עד שיבלו שפתותינו מלומר ד'.

חודש טוב, בשורות טובות, והצלחה גדולה בכל!

אסף הר-נוי

”אילן אילן במה אברכך”

(לע”נ אבי מורי, ר’ יהודה בן יוסף, הריני כפרת משכבו.)

רינה יעקבסן

אנו נמצאים לקראת ר”ה לאילן. ובהקשר לכך אומרת המשנה: ”רבי יעקב (נ”א רשב”י) אומר: המהלך בדרך ושונה ומפסיק ממשנתו ואומר מה נאה אילן זה ומה נאה ניר זה – מעלה עליו הכתוב כאילו מתחייב בנפשו” (אבות ג’ ז’). על הפשט המוכר בפירוש משנה זו מוסיף הרב צבי יהודה הכהן קוק במאמרו ’נוי של אילן’ שמדובר באדם העושה הפסק בין התלמוד לאילן.

הרב אליהו ברין מבאר העמקה זאת באומרו שאדם שיופי הטבע ונוי האילן סותר את משנתו התורנית, אין אצלו חיבור בין הדברים אלא הפסקה - הריהו מתחייב בנפשו, יש בכך ביטוי לחיסרון שבכוח התורה שלו. ודאי שגם תורה של גלות וצמצום היא תורה גדולה שעומדת למעלה מכל ענייני חול כשלעצמם, אולם תורה גדולה שיכולה להיות מחוברת עם החול היא קודש שלם יותר. הקודש יכול להתגלות גם בצדדים של חומר, כוח ויופי, ואינו מוכרח להיעצר ב”ארבע אמות של הלכה”. הקודש יכול למלא בתוכן, בחיוב ובהיתר את כל מרחבי החיים.

אביו, הראי”ה קוק זצ”ל בספרו עין אי”ה – על הגמרא במסכת ברכות (נ”ז, ע”ב) שלשה משיבין דעתו של אדם, קול ומראה וריח משיבין דעתו של אדם מבאר במילות הזהב שלו: ”נפש האדם בראה א-להים ישרה, שמחה בחייה ומוצאת נחת ברגשותיה, וכל זמן שיתאים את חייו לחיי הטבע הכללי ימצא אושר ושמחת לב. אמנם בתגרת יד החברה האנושית, התרחק האדם מרגשות הטבע הטהורים ונעכרה ג”כ דעתו. ע”כ המידה שתשיבהו אל ישוב דעתו הטבעית היא הקורת רוח הכללית המשותפת שימצא האדם בטבע, חסד ד’ המלא את כל היקום, קול זמרת הצפרים מבין עפאים יתנו קול, מראה הדר הכרמל והשרון בפרחיהם

אולם בגמרא עצמה מופיעים מספר סיפורים על גדולי ישראל **שכן החזירו אבדה לגוי:**

כך למשל מספרת הגמרא על רבי שמעון בן שטח שקנה חמור מגוי. רבי שמעון מצא בצוואר של החמור אבן יקרה, אותה הגוי שכח בטעות על רצועת החמור. תלמידיו של רבי שמעון אמרו לו כי הוא זכה ומעתה לא יצטרך לעבוד יותר (מכאן רואים שרב חשוב התפרנס מעבודה). והוא ענה להם: וכי שמעון ברברא הוא? איזו מין התנהגות זאת? הרי לא שילמתי בעבור האבן כי אם בשביל החמור. הלך רבי שמעון והחזיר את האבן היקרה לבעליה הגוי. הגוי כ”כ שמח ואמר: ”ברוך אלוהי שמעון”. רבי שמעון התרגש מאמירתו של הגוי ואמר שאמירה זו חשובה יותר מכל ממון שבעולם.

אם כן- כיצד יתכן שרבי שמעון, שהיה ראש הסנהדרין, עבר על איסור של השבת אבדה לגוי?

אומר הרמב”ם- סתם ככה אסור להחזיר, אבל אם היהודי מחזיר כדי לקדש שם שמים או למנוע חילול ה’- מותר ואף ראוי להחזיר. וכך כותב הרמב”ם:
”ואם החזירה לקדש את השם כדי שיפארו את ישראל וידעו שהם בעלי אמונה הרי זה משובח, ובמקום שיש חלול השם אבדתו אסורה וחייב להחזירה”.

אולם, לא בכל מצב יש קידוש ה’ בהשבת אבדה לגוי, ולא בכל מצב אנחנו יודעים כיצד הגוי יתייחס לכך שמחזירים לו. על כן כתב בספר ”פתחי חושן” (אבדה ח”א הערה נו) שההיתר להחזיר במקום קידוש השם, הוא דווקא אם ודאי יפארו את השם, אבל בספק לא יחזיר שלא יעבור באיסור.

הלכה למעשה: בדרך כלל אין חיוב להחזיר אבדה השייכת לגוי, ולפעמים אף יש איסור בהחזרתה, במקרים אלו- מותר למוצא להשתמש באבדה כמו כל חפץ השייך לו. במצב בו אי החזרתה תגרום לחילול ה’ יש חובה להחזיר, ובמצב בו המוצא יודע בוודאות שהחזרת האבדה תביא לקידוש ה’- מותר להחזירה ואף ראוי, אך אם הוא מסופק בכך – לא יחזיר.

הנחמדים, ריח השושנים וכל פרי חמד אשר בגן ד' הארץ אשר נתן לבני אדם. אלה הם משיבין את דעתו אל הטבעיות אחרי התרחקו ממנו ע"י התרבות והחברה שהרחיקתו, ובשוב

דעתו אל מקור הטבע מעשי ידי יוצר, ישובו אליו כל חמדת הנפש הטבעיות, רגשי קודש והתרוממות נפש אל אל אלים, וכל מדות טובות טבעיות אשר לאדם הישר, אשר לא השחית דרכו ע"י עזיבתו אורח ישרים הסלולה".

היציאה אל הטבע מסוגלת לתשובה, מסוגלת לשיבתו של האדם אל המקור, אל טבעו האמיתי הטהור והישר.

אבא מאוד מאוד אהב את הטבע והרבה לטייל בו הן בארץ מולדתו צרפת בחבל אלזס, שם גדל למרגלות ההרים והיערות וכמובן בארץ ישראל לאחר שעלה אליה ונטע בה את ביתו ואת עצמו.

אחד האילנות שהיו מאוד חביבים עליו הוא עץ האלון שאני זוכרת שבתור ילדה הייתי מלקטת בעידודו את פרי הבלוט שלו.

האלון מופיע בתנ"ך בספר בראשית (ל"ה, ח'): וַיִּתְּמַת דְּבָרָה מִיְנַקֵּת רֶבְקָה וַתִּקְבֹּר מִתַּחַת לְבַיִת אֵל תַּחַת הָאֵלֹן וַיִּקְרָא שְׁמוֹ אֵלֹן בְּכוֹת", על שם הבכי. ורש"י מציין בפירושו על הפסוק "ואלון בלש' יווגי- אבלי". ומצאתי, להבדיל, בויקיפדיה שבביטוי "אלון בכות" נעשה שימוש [בספרות העברית](#) לדורותיה, בין השאר [בספרות התורנית](#) בפירוש על מגילת איכה, [בקנינות](#) ובספרי [הספדים](#) על רבנים שהלכו לעולמם; כגון הספרים על ר' משה יהושע יהודא ליב דיסקין,¹ ר' מרדכי זאב איטנגאורי אליהו פוסק, ובראשית ימיה של [העיתונות העברית](#) נקראו מאמרי ההספדים בשם זה.

אבא היה אילן, אלון שממנו ינקתי כל כך הרבה ואת לכתו מעמנו אני מבכה, והייתי רוצה לברכו בברכה מהסיפור הכה מוכר במסכת תענית (ל"ה, ע"ב) שבה בירך רב יצחק את רב נחמן בעת פרידתם לאחר ששוחחו בדברי תורה שעה ארוכה, וביקש רב נחמן: "יברכני, רבי!

"השיב לו רבי יצחק: אמשול לך משל, למה הדבר דומה? לאדם שהיה הולך במדבר והיה רעב ועיף וצמא, ומצא אילן שפירותיו מתוקין, וצילו נאה, ואמת המים עוברת תחתיו. אכל מפירותיו, ושתה ממימיו וישב בצילו. וכשביקש לילך אמר: "אילן, אילן! במה אברכך? אם אומר לך שיהו פירותיך מתוקין, הרי פירותיך מתוקין; שיהא צילך נאה, הרי צילך נאה; שתהא אמת המים עוברת תחתך, הרי אמת המים עוברת תחתך - אלא, יהי רצון, שכל נטיעות שנטעין ממך יהיו כמותך."

אף אתה, במה אברכך? אם בתורה, הרי (יש לך) תורה; אם בעושר, הרי עושר; אם בבנים, הרי בנים-

אלא יהי רצון, שיהו צאצאי מעידך (ילדיך) כמותך." אמן!!!

"שמע ישראל" - רמז לשבטי ישראל

משה נאמן

יעקב אבינו טרם הסתלקותו מהעולם, מכנס את בניו ומקבץ את כולם יחד:

"וַיִּקְרָא יַעֲקֹב אֶל בְּנָיו וַיֹּאמֶר הֲאֶסְפוּ וְאֶגְדָּה לְכֶם אֶת אֲשֶׁר יִקְרָא

אֶתְכֶם בְּאַזְוָרֵית הַיָּמִים." (בראשית מ"ט, א)

אמרו על כך חז"ל:

"...ביקש יעקב לגלות לבניו קץ הימין [מתי תבוא הגאולה השלמה] ונסתלקה ממנו שכינה;

אמר: שמא חס ושלום יש במטתי (בין יוצאי הלצי) פסול, כאברהם שיצא ממנו ישמעאל, ואבי יצחק שיצא ממנו עשו?

אמרו לו בניו: שמע ישראל! ה' אלוקינו ה' אחד!

אמרו: כשם שאין בלבך אלא אחד – כך אין בלבנו אלא אחד!

באותה שעה פתח יעקב אבינו ואמר:

"ברוך שם כבוד מלכותו לעולם ועד;" (פסחים ג"ו עמוד א')

בפסוקים שצוטטו לעיל יש רמז לבני יעקב שנים עשר שבטי ישראל:

שמע ישראל ה' אלוקינו ה' אחד - 6 מילים

ברוך שם כבוד מלכותו לעולם ועד - 6 מילים

יחד 12 מילים כמניין שבטי ישראל

יחד 49 אותיות כמניין אותיות שבטי ישראל

זאת ועוד, מספר האותיות בפסוק "שמע ישראל" הוא 25

(כאשר בנימן נכתב ללא יוד אחרי המ"ם וזבולן ללא ו' כפי שכתוב בשמות א, ב)

מספר האותיות בפסוק "ברוך שם כבוד מלכותו" הוא 24

על פי החשבון הבא:

5	ראובן
5	שמעון
3	לוי
5	יהודה
5	יששכר
5	זבולן
2	דן
5	נפתלי
2	גד
3	אשר
4	יוסף
5	בנימן
49	סה"כ:

צירוף המספרים 25+24 באו לייצג למעשה את שלמות בית ישראל ואחדותו, אסמכתא

לדברי חז"ל אלו, באה לידי ביטוי בכך:

שבברכת יעקב שבפרשת "ויחי" - 25 פסוקים

ובברכה של משה בפרשת "וזאת הברכה" - 24 פסוקים

סה"כ: 49 פסוקי ברכה לשבטי ישראל.

(י' אורבך, "לאורה של תורה")

והמספר 49 עולה בגימטרייה: הא-ל אחד

דרך אגב כדאי לציין: "שבטי ישראל" בגימטרייה "ועקב ובניו ירדו מצרים" (862)

רמב"ן – רבי משה בן נחמן [ד' תתקנ"ד (1194) – ה' ל" (1270)]

יהודה ליבוביץ'

תולדות חייו: שושלת משפחת רבינו נתלית בחכם רבי יצחק בן ראובן אלברגלוני שהיה אחד מגדולי ספרד בימיו של הרי"ף. בגבור הפרעות ביהודים ברחה המשפחה לצפון ספרד והתיישבה בג'רונה. מקום זה היה מבצר של תורה ועבודת ה', ומשפחת רבינו נמנתה על המשפחות המיוחסות. המשפחה הייתה ידועה בשם "ירונדי". אביו של הרמב"ן שימש גם כן בקודש, וכן מצד אמו (היו לה 3 אחים) הוקף הרמב"ן בת"ח, אח אחד של אמו היה רבינו יונה החסיד רבו המובהק של הרשב"א.

שנת לידתו המדויקת לא ידועה לנו, וחוקרי הרמב"ן העלו השערות שונות. היו לרבינו שני רבנים מובהקים, מהם קנה את תורתו בשנות נעוריו, רבי יהודה בן יקר ורבי נתן ב"ר מאיר. רבי יהודה בן יקר טבוע בחותמם של בעלי התוספות וחסידיו אשכנז ומסתבר שהיה בקי גדול בתורת הסוד. רבי נתן ב"ר מאיר השפיע על הרמב"ן בדרכי הלימוד.

שם אשתו של הרמב"ן לא נודע, לעומת זאת ברור שהיו לו בנים ובנות. הוא למד ועסק במקצוע הרפואה, וכך עולה מתשובת הרשב"א: "**וכל שכן רופא שמרפא לכל...ואני ראיתי את הרב רבינו משה ב"ר נחמן ז"ל שנתעסק במלאכה זו אצל הנכרית בשכר**". בתקופת הרמב"ן מקצוע הרבנות לא היה מקצוע מפרנס.

הרמב"ן היה מקושר לגדולי התורה שבדורו: רבי מאיר בר טודוס הלוי אבולעפיה (הוא היה מבוגר מהרמב"ן ב-20 שנה), רבי יצחק ב"ר אברהם נרבוני, רבי שמואל ב"ר יצחק הסרדי (בעל ספר התרומות), רבי שלמה בן אברהם מן ההר ורבינו יונה החסיד. מבין תלמידיו ניתן למנות את רבי שלמה בן אדרת (רשב"א), רבי אהרון הלוי (רא"ה) ורבי דוד בונפיד.

הרמב"ן לא מנע עצמו מלדון בסבכי הדור וניסה לפשר במחלוקת הגדולה על ספרי הרמב"ם. עסק רבות בכתיבת ספריו השונים, בגיל שיבה נאלץ הרמב"ן להתווכח בענייני אמונה עם מומר יהודי. הוויכוח החל במעמד המלך והשרים ונמשך ארבעה ימים. עיקר הדיון היה האם המשיח כבר בא או לא, למרות סיומו הטוב של הוויכוח התוצאות כלפי

הרמב"ן היו מכאיבות, בסיומו של אותו קיץ עמדו רגלי הרמב"ן בשערי ירושלים בט' אלול בשנת ה' כ"ז (1267). המעשה האחרון של הרמב"ן שאנו יודעים עליו בבירור היא הדרשה שדרש בעכו (לשם עבר) בר"ה שנת כ"ט. על מקום קבורתו חלוקות הדעות, וכן זמן פטירתו המדויק אינו ידוע לנו.

חיבוריו: תחילת כתיבתו של הרמב"ן, הייתה במקומות שהניחו לו הראשונים, והוא השלים את ההלכות הנוהגות בזמן הזה שלא הובאו ברי"ף. הוא היה אז כבן 16, הוא הלך בצורה שיטתית אחרי הרי"ף ואף חיקה את סגנונו.

ספרי הרמב"ן ניתנים להיחלק בשבע מחלקות:

1. בירור הלכות לשם נתבררו כל צרכי ע"י הראשונים. ספריו שבגדר זה הם: "תשלום הלכות" לנדרים, בכורות, חלה והלכות נדה. גם חיבורו "תורת אדם" שייך לסוג זה.
2. ספרים שנכתבו כדי להחזיר עטרתם של ראשונים לראשם, היינו להגן על סמכותם של גדולי הראשונים. כמו: הגאונים, הרי"ף ובעל הלכות גדולות. על הסוג הזה נמנים חיבוריו הגדולים: מלחמות ה', ספר הזכות והשגות על ספר המצוות לרמב"ם.
3. ביאורים וחיידושים לש"ס – ברוחם של בעלי התוספות מצרפת ואשכנז.
4. תשובות שנכתבו אל גדולי הדור, שרק בחלקם הגיעו אלינו.
5. ספרים שמקורם בעסקו בצרכי ציבור, והם: "הוויכוח" עם המומר פבלו ואיגרותיו השונות. חיבורים אלה, עם מה שמעטים, יש בהם כדי להעיד על מידותיו של רבינו. וכן משמשים הם מקור נאמן לכמה מערכות חיים באותם הימים.
6. שירים, פיוטים ותפילות, שהם ביטוי למערכי לב של רבינו בניסיונות הימים.
7. חיבורים שמגמתם "**להניח דעת התלמידים, יגיעי הגלות והצרות...ולמשוך לבם בפשטים ובקצת דברים נעימים לשומעים וליודעי חן**" (הקדמת הרמב"ן לתורה). בסוג זה נכנסים: פירושו הגדול לתורה, פירושו לספר איוב, ספר הגאולה וגם 4 דרשותיו: דרשה לחתונה, תורת ה' תמימה, דרשה על ספר קהלת ודרשה לר"ה.

מזל טוב

למשפחת סוכות להולדת הנכדות
למשפחת אמיר להולדת הבת והבן
למשפחת יונתן וחגית כהן לרגל בת המצווה של הבת טל
למשפחות כאחן ווינדלינג לנישואי סמי ושרה
למשפחת שרם להולדת הנכדה
למשפחת פישלר להולדת הנכד

תנחומים

למשפחת ועקנין על פטירת האב אברהם בן דהן

הודעות:

- ביום שני אור לכ"ט בטבת בשעה 20:00 תתקיים אזכרה לזכרו של אביה ז"ל של קרן פישלר. ערבית בשעה 19:30.

שיעורים בבית הכנסת:-

- בכל יום חמישי ב- 20:30 שיעורו של הרב אסף במסכת שבת.
- בימי השובב"ים בימי חמישי בשעה 21:45 תתקיים סדרת שיעורים בנושא "טהרת הבית". פרטים מלאים בלוח המודעות.
- בכל בוקר ב- 5:30 לפני מניין ראשון שיעור ב"דעת תבונות".
- בכל יום שלישי ב- 20:30 שיעורו של מאיר רוזוג בספר שופטים.

כתבות ומאמרים יתקבלו בברכה למייל: yakovsh18@gmail.com

law.golan@gmail.com	0546691911	אריאל גולן
amit.halle@gmail.com	0542024637	עמית הללה
ezragabbay@gmail.com	0543131451	עזרא גבאי
yossefhbd@gmail.com	0586741033	יוסף חיים בן דוד
eliahouk@gmail.com	0545723801	אליהו משה קליין

מה זאת ?

הרב אליעזר שווב

לפני חודש כתבתי בעלי אדרת שבקדושה דסדרא (ובא לציון) אנחנו קוראים בכל יום כמה פסוקים המהווים לימוד מעודד ומחזק. הפעם נשים לב לפסוק אחד מספר דברי הימים המופיע ביניהם (ד"ה א, כ"ט, י"ח): **השם אלקי אברהם יצחק וישראל שמרה זאת לעולם ליצר מחשבות לבב עמך והכן לבבם אליך.**

לאיזה ענין מתייחס הכינוי "זאת" שבפסוק הזה? כדי לדעת צריך לקרוא את כל הפרק שממנו מובא הפסוק עליו מדובר. שם מסופר שבעוד שלמה היה קטן כבר תרם דויד המלך אביו נכסים רבים לבניית בית המקדש ושעשו אז גם כן כל אלה בישראל שביכולתם היה לתרום למטרה הקדושה הזו.

אחר שתרמו רבים בירך דויד את השם (ואנחנו קוראים את ברכת דויד זו מדי בוקר בפסוקי דזמרה מיד אחרי התהילים). בהמשך ברכתו לקב"ה ביקש דויד המלך שתמיד יהיה בלב כל אחד ואחד אותה הנטייה להתנדב ביושר לבב ובשמחה כמו אז.

בקיצור מה מסתתר בתוך ה"זאת" הזה? התשובה היא: לב ישר והתנדבות וזאת "לעולם" כלומר כל הדורות בכלל.

בתקופה שאספו חכמים את הפסוקים של "ובא לציון" רובם ככולם בעם למדו את התנ"ך ומסתבר שפשט הבקשה של דויד המלך מאת הקב"ה היה מוכר. לכן ייתכן שאלה שלקטו את הפסוקים לעשות מהם מערכה חדשה הציעו לנו לבנות יחס חדש בין הכינוי "זאת" שבו השתמש דויד המלך ובין אותו כינוי שהקב"ה משתמש בו בפסוק ששמו אותו כשני ב"ובא לציון": ואני זאת בריתי אותם, אמר השם, רוחי אשר עליך ודברי אשר שמתי בפריך, לא ימוש מפריך ומפי זרעך ומפי זרעך, אמר השם, מעתה ועד עולם. (ישעיה נ"ט, כ"א)

ברור שכאשר נכרתת ברית, שני הצדדים משביעים זה את זה ולכן אפשר לדרוש דרשה כזאת: בפסוק של ישעיה מי משביע? הקב"ה משביע שתישאר התורה לנצח נחלת ישראל ובפסוק של דברי הימים דויד המלך מבקש מאת הקב"ה שייתן לכולנו לב מוכן ללמוד אותה ונשמח ונעלוז בדבריה ובמצוותיה וחוקותיה לעולם ועד. והלא בבקשה הנלהבת של נעים זמירות ישראל טמונה שבועה בשם כל ישראל שכן ניתן לבנו וכן נתמסר לתורה? כאשר שני המתחייבים יעשו כל אחר את שלו או אז תתקיים הברית לעולם.

מעניין שבשני הפסוקים מופיע עוד מילה משותפת והיא המילה "עולם" ובכך יש הוכחה שמתקבל על הדעת לקשר ביניהם להורות שהתורה תישמר בעם ישראל ותשמור עליו הודות לרצון משותף ולפעולה משותפת של הנותן אותה ושל המקבל אותה.